

*Ивана Влашковић**

Институт за политичке студије, Београд

ОНТИЧКО УПРОСТОРАВАЊЕ БАЛКАНСКОГ ИДЕНТИТЕТА У ВИРТУЕЛНОМ ПРОСТОРУ**

Сажетак

Истраживање се бави онтичким упросторавањем балканског идентитета у виртуелном простору, кроз проучавање дигиталне сфере, односно тачно одређених профила и садржаја на друштвеним мрежама. Полазно истраживачко питање гласи: да ли виртуелни простори, када се третирају као аналитички релевантни у односу на реалне, могу учествовати у конституисању онтичких простора који артикулишу и стабилизују идентитетске обрасце? Главна хипотеза је да одређени профили и симболичко представљање на интернету не само да одражавају постојеће културолошке карактеристике, већ и доприносе њиховом даљем преношењу и обликовању, због чега могу служити као средина за онтичко упросторавање балканског идентитета. Контекст истраживања заснован је на савременим токовима и трендовима на друштвеним мрежама, који се све чешће преносе у сферу политичких наука и постају важан ресурс за разумевање колективних идентитета. У раду се анализирају конкретни примери, попут профила Балкански отац (*Balkan Dad*) и Американац (*Justus Reid*), који репродукују садржаје претежно на енглеском језику, као и Крушевац гето, чији садржај

* Имејл адреса: ivana.vlaskovic@ips.ac.rs; ORCID: 0009-0006-0778-7653.

** Овај рад представљен је у оквиру конференције „Перспективе политичких наука у савременом друштву IV”, одржане 4–5. децембра 2025. године у организацији Института за политичке студије, Београд.

је локалног карактера, али са којим се идентификује значајан број људи. Поменути профили кроз хумор, стереотипе, језик и локалне обрасце артикулишу препознатљив балкански код и добијају широку друштвену видљивост. Закључак је да посматрани профили не представљају самосталне онтичке просторе, већ да, захваљујући својој популарности функционишу као виртуелни простори у којима се одвија онтичко упросторавање балканског идентитета. На тај начин је омогућено да ови садржаји пређу оквире забаве и постану релевантни индикатори културолошког и идентитетског позиционирања Балкана у дигиталном окружењу.

Кључне речи: онтичко упросторавање, онтички простори, идентитет, Балкан, друштвене мреже, виртуелни простори.

УВОД

У савременом дигиталном добу, границе између стварног и виртуелног простора¹ све су порозније. Управо у тим новим, виртуелним просторима појављују се специфични облици друштвених односа који не само да рефлектују, већ и активно обликују културне обрасце. У том контексту, поставља се питање да ли виртуелни простори, када се третирају као аналитички релевантни у односу на реалне, могу учествовати у конституисању онтичких простора који артикулишу и стабилизују идентитетске обрасце.

Полазећи од овог питања, рад има за циљ да испита на који начин дигитални садржаји и профили на друштвеним мрежама учествују у процесу онтичког упросторавања (*ontic spacing*) балканског идентитета. Након разматрања значаја виртуелних простора, пажња ће бити посвећена појму идентитета, као и перцепцији балканског идентитета. Онтички простори, односно онтичко упросторавање балканског идентитета представља централни део рада, у ком ће бити извршена мала и компаративна

¹ У овом раду термини виртуелно и дигитално употребљавају се као синоними, док се израз сајбер простор односи на конкретне активности у интернет окружењу.

нализа (*small-N comparative analysis*) два тикток (*TikTok*) и једног инстаграм (*Instagram*) профила, са циљем упоређивања стратегија самопредстављања и изградње идентитета у дигиталном простору.

Овом истраживању ћемо приступити из конструктивистичке перспективе, присвајањем схватања „да друштва креативно измишљају различите друштвено конструисане идентитете и веровања” (Durkheim [1893] 1984 према Parsons 2018, 76). Признајемо ограничење двоструке херменеутике, да је свет интерпретиран од стране актера, а да њихову интерпретацију тумаче посматрачи (Lowndes, Marsh, and Stoker 2018, 9).

ОДНОС ВИРТУЕЛНОГ И СТВАРНОГ СВЕТА

Аргументација о веродостојности интернет садржаја као дела материјалне стварности може се усмерити у четири правца, кроз: (1) концепт дигиталних артефаката, (2) аналогију са дигиталним идентитетом, (3) просторну онтологију, и (4) анализу временаведеног на друштвеним мрежама.

Постоје научни радови који за циљ имају проучавање дигиталних артефаката (видети Skågeby 2015; Lyman and Kahle 1998; Andersen 2022), што отвара бројне могућности за истраживање у савременом добу. Маркс Вартофски (*Marx W. Wartofsky*) као артефакте посматра све оно што људска бића стварају трансформацијом себе и природе (Wartofsky 1979, xiii). Он разликује три различите врсте артефаката: (1) примарне – директно се користе у производњи, попут оруђа и оружја, (2) секундарне – користе се у очувању и преношењу вештина, попут различитих упутстава и модела, и (3) терцијарне – омогућавају машту и прелазак граница стварног света, а присутни су у уметности (202–210). Профили и садржаји на друштвеним мрежама не спадају у примарне артефакте, зато што се не користе директно у производњи. Међутим, уколико се користе за преношење вештина или имају уметнички изражај, могу се декларисати као секундарни или терцијарни (виртуелни) артефакти. Такође, 1998. године је разматрано да ли различити садржаји доступни на вебу (*World Wide Web*) могу бити посматрани као културни артефакти, због њихове иновативности и оригиналности (Lyman and Kahle 1998). Две деценије касније, након настанка нових апликација и ширења њихове доступности, можемо рећи да је оригиналност постала кључ

деловања свих људи укључених у дигитално комуницирање. Самим тим, проучавање дигиталних садржаја постаје обавеза истраживача у области друштвених наука, што води и наредном аргументу о дигиталним идентитетима.

Шери Туркле (*Sherry Turkle*) проучавала је концепт идентитета у ери интернета, а 2011. године је издала књигу *Сами заједно*, која обрађује проблем све веће зависности од технологије и све мање значајних интеракција међу људима (Turkle 2011b). Туркле пише како компјутери нису само средства која користимо и да више не постоји однос машина–човек, већ да је готово увек реч о стварању простора за интеракцију више милиона људи, те да управо због тога и можемо говорити о сајбер простору (*cyberspace*) (Turkle 2011a, 9–10). Појам сајбер простор омогућава посматрање виртуелних простора као реалних облика друштвене стварности. У дигиталном простору омогућено је конструисање и реконструисање сопства карактеристично за постмодерни свет (180), због чега је могућ и рад на позитивнијем позиционирању балканског идентитета у (виртуелном) свету. Иако је тачно да се на сајбер простор углавном гледа ескапистички (242), он у све већој мери креира реални живот (младих) људи, кроз потрошачку културу и трендове, чиме се обликују животни стилови, ставови и идентитети (Omerović 2021, 67–68). Туркле би рекла да компјутери (и друштвене мреже) не обављају само задатке за наш рачун, већ утичу и на нас саме, обликујући наше размишљање о себи и свету око нас (Turkle 2011a, 26). Наше дигиталне персоне, како их она назива, постале су јако битан део свакодневног живота. Међутим, непрестане промене карактеристичне за 21. век доводе до и појачане потребе за онтолошком сигурношћу, која се читава у активносима корисника друштвених мрежа, попут Фејсбука (*Facebook*) и Јутјуба (*YouTube*) (Areni 2019). Могућност праћења активности на друштвеним мрежама кроз дуге временске периоде омогућава повезивање тренутног са некадашњим, односно успостављање континуитета сопства, а самим тим и онтолошке сигурности (Areni 2019, 89–91).

Теодор Шацки (*Theodore R. Schatzki*) у свом раду о просторној онтологији наводи да „Људски животи суштински и непрестано отварају простор места, без потребе да га ико ствара” (Schatzki 1991, 657). Последично, простор који није део објективне стварности, може постати део друштвене реалности. Додатно, он у свом раду

истражује начине на које људи стварају географију, од којих треба поменути само заузимање простора и одређивање места и окружења за спровођење одређених циљева пројеката и деловања, а затим и њихово спровођење (Schatzki 1991, 657). Односно, он говори да се простори дефинишу на основу људских активности, те је тако кревет дефинисан као место за спавање (Schatzki 1991, 655). Том логиком, друштвене мреже се могу дефинисати као места за дигиталну интеракцију, односно као места за дружење, шалу, изношење мишљења и пропаганду. Показатељ исправности изнете тврдње огледа се у томе што су друштвене мреже постале „животни простор” (*Liebesraum*) крајње деснице, услед успона неолибералног поретка (види Kisić-Merino 2025). Он као такав омогућава доступност различитих перспектива и опција, али се најчешће претвара у љубав према истом (Kisić-Merino 2025), због чега је онлајн присуство политичких опција неопходност за успешну кампању. С обзиром на број активности доступан у сајбер простору, време које се у њему проводи експоненцијално расте.

Људи скоро свих старосних категорија, а млади најчешће, све више сати проводе у сурфовању интернетом. Време provedено за телефоном варира од 2,5 до 4,5 сата (видети Berchtold *et al.* 2018; UNICEF, n.d.; Gaya *et al.* 2023). Уколико урачунамо и остале електронске уређаје, време provedено испред екрана иде и до 10 сати на дневном нивоу, што премашује просечно радно време за готово два сата. Некадашњи простори за окупљање људи попут кафића или централних тргова више не обављају своју функцију као раније, већ су део својих задужења пренели на сајбер простор, у ком је појам граница нешто флуиднији, а људи могу да буду верзија себе коју су одабрали (Turkle 2011a, 177–179). Уколико време provedено у сајбер простору настави да експоненцијално расте, заправо ће све мање простора остати за интеракције у простору који се традиционално сматра реалним, што говори у прилог легитимности посматрања интернет садржаја као дела материјалне стварности.

Категоризација виртуелних садржаја као секундарних и терцијарних артефаката омогућава њихово даље проучавање и концептуализацију као средине за онтичко упросторавање идентитета. У контексту балканског идентитета, који је несталан и избегаван, виртуелни простори могу постати арене у којима се тај идентитет поново обликује и потврђује.

ИДЕНТИТЕТ

Идентитет представља феномен који егзистира и интерагује на психолошком (појединачном) и друштвеном (заједничком) нивоу (Erikson [1968] 1994, 23). Развојем друштвених наука је питање идентитета заокупило пажњу различитих грана, због чега се данас посматра као интердисциплинарни предмет истраживања. Осим појединачног и друштвеног идентитета, могу се разликовати: културни (Hall [1994] 2015; Bhabha [1994] 2012), национални (Anderson [1983] 1991; Smit 1998), етнички (Barth 1969), религијски (Davie 1990), родни (Butler [1990] 2002), професионални (Goffman 1959), политички (Castells [1997] 2011) и дигитални идентитети (Turkle [1997] 2011a). Диференцијација идентитета проузроковала је ситуацију у којој истраживачи више не посматрају идентитет као суштинску и непроменљиву категорију, управо супротно, постало је јасно да се они „непрестано изграђују и остварују кроз узајамни утицај појединаца, група и њихових идеологија” (Ruano-Borbalan 2009, 6).

Балкански идентитет

Концептуализација балканског идентитета може да буде захтевна из најмање два разлога. Прво, не постоје јасне границе Балкана као регије, а све чешће се усвајају и нове географске одреднице за простор који би се могао назвати балканским, попут Југоисточне Европе или Западног Балкана (видети Đukanović 2020, 19–34). У овом раду се за балкански простор узимају територије бивших југословенских држава, као и Албанија, Бугарска, Румунија и Грчка. Премда је Словенија држава чланица ЕУ дуже од тридесет година, због чега се може очекивати да је направила културолошки искорак у односу на друге бивше републике, у обзир је узет став Марије Тодорове, која у својој књизи за балканске народе узима и Словенце, зато што се историја двадесетог века не може посматрати без целовите југословенске државе (Todorova 2006, 94).

Друго, чак и решавањем географске загонетке, тешко је дефинисати где се завршава национални идентитет, а где почиње један шири, у овом контексту регионални идентитет, мада наведени простори не представљају регион у формалном смислу. Сматрамо да се овај проблем дихотомије може превазићи истим путем

којим је Ентони Смит (*Anthony D. Smith*) покушао да утврди да ли је могуће постојање оригиналног европског идентитета, у контексту европских интеграција (Smith 1992). Почетна тачка проблематизације била је дефинисање европског културног идентитета, као осећаја заједничког континуитета и сећања, уз уверење о заједничкој судбини (Smith 1992, 58). Европски идентитет се може сместити између националног препорода и глобалних културних аспирација (Smith 1992, 67). Смит прихвата разлике у погледу језика, територија, економских и политичких система, закона и религије, али наглашава да исто тако постоје заједничка законска и политичка традиција, наслеђе, религија и култура (67–74). Премда звучи контрадикторно, заправо није неопходно учешће свих у сваком аспект заједничког наслеђа; управо супротно, довољно је учешће у неком од наведених сегмената (70). Закључак ових разматрања је да постоје вишеструки идентитети, који су чешће концентрични уместо сукобљени (67). Последишно, иако балкански простор обухвата различите породице језика, територије, религије, економске и политичке системе, такође постоји заједничко наслеђе, култура и традиција.

У разматрање је потребно узети и ситуације у којима су национални и европски идентитет у сукобу, чиме се бавио Владимир Милић у свом истраживању 2005. и 2006. године на територији Војводине (Milić 2009). Аутор је дошао до закључка да су европски и национални идентитет релативно независни један од другог, при чему је њихова повезаност слаба, али негативна (217), што значи да јача идентификација са једним од ова два нивоа идентитета често подразумева слабију идентификацију са оним другим. Утврђено је да су национални идентитети позитивно корелирани са оријентацијом ка социјалној доминацији и колективном самопоштовању, а негативно корелирани према ставу о европским интеграцијама, уз напомену о националности испитаника, која може утицати на став о интеграцијама (217–218). Наиме, аутор наглашава да је национални идентитет био израженији код Срба, мада је реч о статистички не тако значајној вези (218). С друге стране, европски идентитет има другачији образац повезаности, он је негативно корелиран са оријентацијом ка социјалној доминацији, а позитивно са ставом према европским интеграцијама, уз поновну назнаку о разликама у националности становника (218).

У овом раду није могуће истражити корелате националног и балканског идентитета, али треба имати на уму потенцијална аналошка кретања повезаности по угледу на европски идентитет, уз једну разлику, балкански идентитет углавном има негативну конотацију, чиме ћемо се бавити у наредном делу рада. Додатно ограничење балканског идентитета је што му не конкурише само национални, већ и шири европски културни идентитет, што у контексту европских интеграција и негативне перцепције Балкана води већој популарности овог првог. Међутим, Балканско полуострво део је европског континента, а самим тим су и његова културна обележја део ширег европског културног простора, те их у идеалтипском друштву не треба гледати као конкуренте, већ само признати одређене различитости и обележја овог поднебља.

Перцепција балканског идентитета

Перцепције Балкана и балканског у очима развијених европских држава и друштава могу значајно утицати на потребу за одбацивањем балканског идентитета, зато што друштвени односи утичу на психички живот појединца (Ruano-Borbalan 2009, 8). Додатно, појединци су врло често ухваћени у омчу верности и припадности, која им намеће одређену врсту понашања (Ruano-Borbalan 2009, 8). У контексту друштвеног идентитета, то значи да појединци настоје да унапреде самопоштовање и ставове о друштвеној категорији којој припадају (Tajfel and Turner 2004, 283–284). Уколико су конотације друштвеног идентитета негативне, од чланова групе се могу очекивати покушаји да је избегну сврставањем у другу групу или појачани напори да постојећу групу учине позитивнијом (284). Пример избегавања идентификације са Балканом представља дефинисање Хрватске као средоземне, средњеевропске и подунавске земље иако се нешто мање од половине територије налази на Балканском полуострву (Ђукановић 2020, 25). Марија Ђорић пише како по уласку у ЕУ, свака земља балканске регије негира повезаност са њом (Ђорић 2024, 76–77). Ипак, постоје покушаји да се постојећа (балканска) друштвена категорија учини позитивнијом кроз хумор и издвајање из контекста, а пример за то су профили на друштвеним мрежама:

Балкански отац (*Balkan Dad*),² Крушевац гето и Американац (*Justus Reid*), што ће бити конкретизовано у наставку рада.

Балкански идентитет се налази на размеђи културног и друштвеног идентитета, где први представља припадност, а други потврђивање те припадности. Дакле, културна идентификација омогућава појединцу „добро функционисање свога ја приступом у једно симболично и виртуелно вечно тело” (Ruano-Borbalan 2009, 12), при чему виртуелно нема савремено дигитално значење, већ се може схватити као нематеријално тело. Остаје нејасно како је балканско нематеријално, културно и идентитетско, тело дефинисано, а то зависи од тога како ми себе видимо кроз друге. Односно, како бисмо дошли до тела сопства (или идентитета) треба „да замислимо како изгледамо у очима других; да замислимо како они процењују то што виде, и да развијемо неки осећај према себи, попут поноса или срама” (Cooley 1902, 152). У овом раду ће највише бити речи о начину на који замишљамо како изгледамо у очима других, на основу доступних података о значењу појмова који се везују за овај простор, као и тумачења релевантних аутора који су се тим питањима бавили. Осећај срама или поноса тумачи се кроз конклюдентне радње, односно кроз поступке који указују на покушаје одбацивања припадности идентитету или, супротно томе, на промовисање одређених културних образаца. Перцепција и самоперцепција се одражавају и у начину на који се говори о Балкану, што показује колики је значај језика као индикатора идентитетских пројекција.

Када је реч о самом имену Балкан и његовим изведеним придевима, у европским језицима срећу се различита вредносна одређења. У немачком, енглеском, италијанском и француском језику та одређења могу ићи од неутралних до пежоративних значења, док у руском језику имају искључиво неутрално значење (Todorova 2006, 95). У српскохрватском, румунском и грчком језику Балкан и његове варијације се користе са емотивним примесама, које могу бити погрдне или неутралне, док у турском и албанском нема погрдних значења (96). Бугарски је једини језик у ком се сем погрдних и неутралних конотација, могу наћи и позитивне,

² Назив профила *Balkan Dad* преведен је као Балкански отац, будући да тај облик више одговара балканском културном контексту него Балкански тата.

тако да балканција и балканика указују на независност, понос, храброст и част (96). Иако тумачење значења и дискурса које се придају одређеним речима може да укаже на залажење и у теорију постструктурализма, овде је циљ показати ретко позитиван контекст реферисања на Балканско полуострво, што је уско повезано са конструисањем негативне слике, која има утицај и на поменути осећај стида или срама.

Марија Тодорова у књизи *Имагинарни Балкан* покушава да докучи како је географски назив (Балканско полуострво) успео „да се преобрази у једну од најснажнијих погрдних етикета у историји” (Todorova 2006, 53). Након Првог светског рата настао је термин балканизација, који се користи као синоним за распарчавање великих територија и формирање нових слабих држава, иако се у тренутку настанка тог појма заправо одвијао процес супротан балканизацији – уједињење у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца (96–97). Додатно, балканизација се у међувремену отргла од Балкана и постала синоним за летаргију, корупцију и лоше управљање у ширим светским оквирима (101). Због свега наведеног, Милица Бакић-Хејден (*Milica Bakić-Hayden*) пише о репродукцији оријентализма на Балкану и његовим варијацијама (Bakić-Hayden 2006; видети Said 2008; Fleming 2001). Тај концепт сугерише да се хијерархије моћи не одржавају само на глобалном плану, већ и унутар самог региона, где поједине државе или друштва настоје да се позиционирају као „мање балканска”. Ова динамика утиче на савремене политичке и идентитетске токове, нарочито у контексту европских интеграција и ширих геополитичких односа (Bakić-Hayden 1995, 917–931). Обим овог рада и његови циљеви не дозвољавају шире излагање о оријентализму и његовој репродукцији, те ћемо се, пре бављења онтичким просторима, осврнути на значај заједничке историје, памћења и подређеног положаја у односу на богатије и моћније. Уколико се ослоњимо на пример Ане Миксел (*Anne Muxel*) о породичном памћењу, које опстаје упркос нарушавању заједнице (Ruano-Borbalan 2009, 12),³

³ Пример породичног памћења које опстаје упркос нарушавању заједнице добија посебан значај у светлу распада југословенске државе и пратећих ратова. Међутим, ратови из деведесетих година прошлог века нису једини оружани сукоби у овом региону, управо супротно: „разноликост у погледу мултинационалности, мултиконфесионалности и мултикултуралности је током бурне историје Балкана веома често била узрок настанка

можемо тврдити да чак и у тренутним геополитичким околностима постоји свест о заједничкој историји, са свим пукотинама и дисконтинуитетима, што додатно потврђује постојање балканског (културног) идентитета, односно конективне структуре у којој обитава „заједнички простор искуства, деловања и очекивања [...] који пружа осећај поверења и оријентације” (Assmann, 2005, str. 18 према Stanković i Topalović 2023, 127). Тренутне геополитичке околности су наглашене због различитости у погледу чланства у ЕУ: (1) Хрватска, Бугарска, Румунија, Словенија и Грчка су државе чланице ЕУ, а (2) актери западнобалканске шесторке⁴ се налазе у различитим фазама процеса европских интеграција. Осим тога, постоји разлика у погледу чланства у војним савезима, односно војне неутралности: (1) Грчка, Бугарска, Хрватска,⁵ Румунија, Словенија, Црна Гора, Северна Македонија и Албанија чланице су НАТО савеза (*North Atlantic Treaty Organization*), (2) Косово* због статусних проблема и Босна и Херцеговина услед подела у председништву нису чланице поменутог савеза, а (3) Србија је 2007. године прогласила војну неутралност (видети Bursać 2015). Иако на свест о заједничкој историји, традицији и култури не можемо указати кроз заједничку декларацију или неки сличан вид валидације, можемо признати да се она учитава кроз сличне мотиве у народним песмама и популарној култури, као и кроз реакције на њих.⁶

ОНТИЧКИ ПРОСТОРИ

Како би се одредило шта су онтички простори, потребно је најпре објаснити концепт онтолошке сигурности. Овај појам је развио Роналд Лејнг (*Ronald David Laing*), док га је у социолошки

дизинтегративних процеса који су неретко резултовали ратовима” (Stojadinović i Vukčević 2011, 97–98).

⁴ Важно је нагласити да је Западни Балкан формулисан као засебан регион, са присвојним придевом „западни”, како би се редеофинисао однос са нечланицама ЕУ са наведеног простора (Đukanović 2020, 27).

⁵ О утицају уласка Хрватске у ЕУ И НАТО, видети: Rečević 2015.

* Све референце на Косово у овом документу треба да се разумеју у контексту Резолуције 1244 Савета безбедности Уједињених нација (1999).

⁶ Пример који потврђује изнету тврдњу је радња филма Чија је песма (Peeva 2003).

дискурс увео Ентони Гиденс (*Anthony Giddens*) (Laing 1960; Ejodus 2017, 24). Према Гиденсу, онтолошка сигурност огледа се у поуздању у сопствени идентитет и у постојаност социјалног и материјалног окружења (Giddens 1991, 92 према Ejodus 2017, 24). Та сигурност се постиже кроз рутинизацију односа са значајним другима (Mitzen 2006, 342). Иако је рутинизација битна компонента онтолошке сигурности и стабилности друштвених односа, она може отежати њихову промену (343), што је значајно у контексту Балканског полуострва. Џенифер Мицен (*Jennifer Mitzen*) истиче да друштвени односи могу бити конфликтни или кооперативни (Mitzen 2006, 343), што применом на посматрани простор, упућује на закључак о доминацији конфликтних образаца. Константни сукоби и распарчавање територија обликовали су перцепцију културног идентитета као заосталог и трибалистичког.

Захваљујући Александру Венту (*Alexander Wendt*) и његовој дистинкцији између физичке и онтолошке сигурности, овај концепт усталио се као предмет истраживања и у науци о међународним односима (Ejodus 2017, 25). Разлика између ова два вида сигурности може довести до сукоба, односно потреба за онтолошком сигурношћу може довести до угрожавања физичке (Mitzen 2006, 342). Уколико се вратимо на сукобе из деведесетих на Балкану, уочићемо да су они настали управо из потребе за очувањем сопственог идентитета у новонасталим околностима, након пада Берлинског зида и краја Хладног рата. Иако у време писања овог рада нема отворених оружаних сукоба, у одређеним ситуацијама, попут предизборних кампања, успешно се користи реторика из деведесетих (Surlić, Lazarević, i Kolarski 2022). Овакво стање нам говори да још увек постоји неки вид онтолошке несигурности који на колективном и државном нивоу води „недоследности, двосмислености и дисонанци у наративима, а у пракси до избегавања и немогућности деловања” (Lupović 2012 према Rumelili 2014, 2). Заправо, за сукобе у процесу решавања је карактеристична рањивост на распламсавање страхова, а могуће трајно решење подразумева формулисање алтернативних наратива и рутина (193–194). Потенцијални алтернативни пут би се могао наћи у прихватању ширег балканског културног идентитета, уз промену негативне у позитивну перцепцију, како код оних који се са њим идентификују, тако и код значајних других. Добар покушај таквог чињења представља деловање Балканског оца, Крушевац гета и Американца на друштвеним мрежама. Међутим, како би се

то деловање додатно испитало, ваља утврдити да ли се за њихове профиле може тврдити да доприносе онтичком упросторавању балканског идентитета у виртуелном простору?

Онтички простори према објашњењу Ејдуса представљају: „просторна [материјална] проширења колективног сопства која помажу државама да „изолију” инхерентно фрагментисану, оспоравану и контингентну природу својих идентитетских наратива и постигну осећај континуитета у свету” (Ejdus 2017, 24). Он полази од претпоставке да „онтички простори” настају дискурзивним повезивањем идентитета са материјалним окружењем (Ejdus 2020, 264–265). Материјално окружење се повезује са колективним идентитетом кроз: пројекцију (*projection*), интројекцију (*introjection*) и абјекцију (*abjection*) (265).

У овом раду се државе не посматрају као актери који настоје да потврде свој идентитет, будући да балкански идентитет превазилази националне границе. Материјално окружење сагледава се у савременијем контексту, где профили на друштвеним мрежама не представљају механизме онтичког упросторавања, већ контекст/ средину у којој се овај процес одвија, док се само онтичко упросторавање реализује кроз механизме пројекције, интројекције и абјекције.

Пројекција се може разумети као изношење сопства у спољашњи, материјални простор, који функционише попут екрана на који се идентитет свесно уписује (Ejdus 2020, 268 према Leach, 2006: 85). Она означава намерно и планско уписивање идентитетских садржаја у материјално окружење, при чему простор функционише као носилац унапред обликованих симболичких значења. Пример пројекције југословенског идентитета представља изградња зграда Генералштаба у Београду (Ejdus 2017, 30–32).

Интројекција подразумева апсорпцију простора у сам идентитет, најчешће кроз догађаје којима се том простору приписује симболичка вредност, без обзира на њихову историјску (не)тачност (Ejdus 2020, 268 према Leach 2006, 78). Зграда Генералштаба може се узети као пример и у овом случају, с тим што је реч о интројекцији рушевине настале НАТО бомбардовањем у српски идентитет (Ejdus 2017, 32–38).

Абјекција означава одбацивање одређеног простора из наратива сопства, иако он објективно припада том идентитетском оквиру. Пример таквог абјектираног простора јесте Црква

Христа Спаса у Приштини, коју Албанци на Косову и Метохији маргинализују због значења која се приписују њеној градњи, док је српска заједница одбацује због њеног незавршеног и нефункционалног статуса у садашњости (Ejdus 2020).

Уколико се сагледа доступна материјална стварност, не може се јасно идентификовати природно окружење или објекат који представља онтички простор балканског идентитета. Разлози за то су његове спорне границе и негативна перцепција. Због тога, у виртуелном простору, деловањем појединих актера настаје онтичко упросторавање балканског идентитета, који представља процес у оквиру којег се, кроз међудејство пројекције, интројекције и абјекције, идентитетски наративи повезују са одређеним локалитетима. Дакле, онтичко упросторавање се тумачи као стварање средине у којој се врши промена негативне у позитивну перцепцију, кроз прихватање ширег балканског идентитета, чиме се он додатно стабилизује.

Онтичко упросторавање представља важан концепт за аргументацију, јер би тврдња да су профили на друштвеним мрежама онтички простори идентитета имплицира да је група људи која се идентификује са Балканом и балканским идентитетом на одређени начин везана за ове профиле. Повезаност људи, онтичких простора и идентитета сама по себи није спорна. Међутим, овакво схватање би значило да би у случају гашења поменутих профила на друштвеним мрежама дошло до дестабилизације ових колективних идентитета, што није убедљива тврдња. Због тога је оправданије говорити о Балкану као онтичком простору, док профили попут Американца, Крушевац гета и Балканског оца функционишу као механизми којима се идентитетски наративи везују за одређене локалитете. На тај начин, они служе онтичком упросторавању балканског идентитета, а не као онтички простори сами по себи.

Емпиријска анализа: виртуелно онтичко упросторавање балканског идентитета

Загонетка ширег друштвеног значаја садржаја које деле Крушевац гето, Американац и Балкански отац појавила се много раније од концептуализације виртуелних онтичких простора кроз њихов лик и дело, те је управо из тог разлога признато ограничење двоструке херменеутике. Истраживање је спроведно кроз малу

п компаративну анализу два одабрана тикток и једног инстаграм профила у периоду од јануара 2023. године до јануара 2026. године.⁷

Анализа се заснива на квалитативном приступу, који обухвата анализу садржаја и дискурса објављених видео материјала. Јединицу анализе у овом раду представљају појединачни објављени садржаји (видео-записи и пратећи наративи) на проучаваним профилима. Анализа обухвата више десетина објава са сваког профила, одабраних са циљем обухвата различитих типова садржаја карактеристичних за проучавање профиле. Посматрани су начини на које се кроз визуелне и наративне елементе артикулишу представе о Балкану и припадности њему. Поред самог садржаја, за процену онтичког упросторавања балканског идентитета у виртуелном простору извршена је ограничена анализа рецепције публике кроз ангажованост у виду коментарисања.

Аналитички оквир за препознавање механизма онтичког упросторавања заснива се на идентификовању индикатора пројекције, интројекције и абјекције у анализираном дигиталном садржају. Пројекција је препозната у случајевима свесног и позитивног представљања балканских културних образаца, вредности и пракси као пожељних или аутентичних елемената колективног идентитета. Интројекција се идентификује у ситуацијама у којима долази до интернализације балканских културних образаца од стране креатора садржаја или публике, док се абјекција препознаје кроз реакције дистанцирања, одбацивања или негативног вредновања појединих аспеката представљеног балканског идентитета, најчешће у коментарима публике.

Приликом одабира профила и конкретних видео садржаја у обзир су узети показатељи видљивости и популарности профила, као што су број пратилаца, прегледа и дељења садржаја, будући да управо ови елементи указују на ширину досега и потенцијала за пројекцију сопственог идентитета у виртуелном простору. Одабир профила заснива се на њиховој препознатљивости, континуитету објављивања и способности да артикулишу различите аспекте балканског идентитета, како на локалном, тако и на глобалном нивоу. Будући да је реч о квалитативном и интерпретативном истраживању малог обима, налази рада немају претензију

⁷ Инстаграм профил који је анализиран је Крушевац гето, док су тикток профили Американац и Балкански отац.

статистичке репрезентативности, већ аналитичке и илустративне релевантности.

Американац и Балкански отац објављују садржај претежно на енглеском језику, док Крушевац гето највећи део свог садржаја пласира на српском. Садржај Крушевац гета примарно је разумљив публици из Србије, као и говорницима сродних језика у региону, али његова изражена локална обележја подразумевају да поједини сегменти могу остати нејасни чак и публици унутар граница Србије. Иако је реч о локално укорењеном профилу, његов значај превазилази уску заједницу, будући да доприноси видљивости и артикулацији културних образаца. Са друге стране, употреба енглеског језика код Американца и Балканског оца омогућава обраћање широј, транснационалној публици, укључујући и кориснике који не говоре локалне језике. На тај начин се ствара простор за повезивање различитих група, што се може уочити у коментарима, где корисници размењују искуства и препознају заједничке културне елементе.

Американац је током епидемије SARS-CoV-2 вируса своју Тикток каријеру започео певањем балканских хитова, што је привукло овдашње пратиоце (*Blic* 2023). Недуго затим одлучио је да посети Балкан, напустио је посао и продао свој стан (*Blic* 2023), а недавно се на овом простору настанио за стално. На његовим друштвеним мрежама доминирају садржаји који приказују сарадњу, заједништво, добро расположење, забаву и балканску гастрономску понуду, управо оно што га је првобитно и привукло. Његово деловање у сајбер простору отвара врата за артикулисање позитивније слике о балканском културном идентитету.

Крушевац гето је настао са намером приказивања локалног и провинцијског начина живота, али је убрзо стекао ширу популарност. Два креатора садржаја окупљена под именом Крушевац гето су током своје каријере реализовали неколико успешних представа, а имали су прилику и да са Питом Отвејем (*Pete Otway*) сниме неколико епизода серијала Гето ритам и Грејт Британ⁷ у Уједињеном Краљевству, као и да њега угосте у Србији (*Getokrusevac, n.d.*).

⁷ Назив серијала на Јутјубу је написан латиничним писмом у његовом говорном облику (*Geto Ritam i Grejt Britan*), што показује дословно поштовање основног правописног правила у српском језику: „Пиши као што говориш, читај као што је написано.”

Већ при првом сусрету представили су на хумористичан начин традицију сахране на нашем поднебљу, која подразумева и даћу, односно пикник на гробу преминулог (Getokrusevac, n.d.). У секцији коментара, како на конкретно поменутом видео садржају, тако и на многим другим, могу се прочитати поруке подршке, додатна објашњења појединих феномена, али и понос на национални српски и балкански културни идентитет. Ипак, будући да они на Инстаграму имају око 394.000 пратилаца (Getokrusevac, n.d.), много већи домет и значај за овај рад се приписује Балканском оцу који је на Тиктоку окупио више од 2,5 милиона људи (Balkandad, n.d.) и Американцу са 2,1 милионом људи (Reid, n.d.). Према категоризацији популарности инфлуенсера Крушевац гето припада макро инфлуенсерима, док су Балкански отац и Американац мега инфлуенсери (Hawley and Ismail 2024).

Балкански отац, иако рођен у Србији, одрастао је на Новом Зеланду, а затим је услед напредовања у каријери провео неко време у Аустралији. Одрастање у иностранству, са балканским родитељима, инспирисало га је да свету представи типичну балканску породицу, са фокусом на очинску фигуру. Његова популарност препозната је шире од друштвених мрежа, те је јавности постало познато да је „тренирао” Ђоковића, донео срећу Орловима у Риги и представио процес припреме киселог купуса и сарме на аустралијском каналу седам (Stanojčić 2024; B92.net 2025; Kurir Web 2026). Као мега инфлуенсер, током гостовања у емисији *150 минута*, Балкански отац је изјавио да је његов главни циљ промовисање Балкана на најбољи могући начин (*150 minuta* 2023), што значи да је креирање дигиталне персоне балканског културног идентитета било планирано и вешто спроведено.⁸ Његово признање о главном циљу деловања на друштвеним мрежама у потпуности коинцидира са хипотезом о садржају (и профилу) као својеврсној средини за упросторавање онтичког балканског идентитета. Он је балкански идентитет пројектовао на своју дигиталну персону, због чега се деловање Балканског оца може се превасходно тумачити кроз механизам пројекције. Елементи балканског културног идентитета свесно и плански су уписани у његову дигиталну персону, која

⁸ Балкански отац је приликом гостовања у поменутој емисији остао веран својој представи на друштвеним мрежама, те се тако појавио у тренерци, испод које је носио поткошуљу, као прави стереотип балканског оца (*150 minuta* 2023).

функционише као носилац симболичких значења доступних широј публици.

Сличан образац уочљив је и код профила Американца, с тим што се у његовом случају, поред пројекције, може идентификовати и снажан елемент интројекције. Наиме, његово постепено укључивање у балкански културни простор, од иницијалне фасцинације до трајног настањења, праћено је усвајањем културних пракси, вредности и начина живота, који се затим рефлектују у његовом дигиталном садржају. Балкански идентитет се у овом случају не само представља, већ и интернализује, чиме је заправо извршена интројекција. Иако пореклом Американац, апсорпцијом балканских културних образаца, односно идентитета, он ће остати познат као Американац који живи на Балкану.

Крушевац гето, са друге стране, представља пример у коме су присутни елементи пројекције и интројекције, али и абјекције. Пројекција се огледа у намерном истицању локалних културних образаца и стереотипа, док се интројекција може уочити у начину на који публика препознаје и прихвата ове садржаје као аутентичан израз сопственог искуства. Међутим, у појединим реакцијама публике јавља се и дистанцирање од оваквог приказа, уз оцене да је локални сентимент претерано карикан, што указује на присуство абјекције као механизма одбацивања одређених аспеката представљеног идентитета.

Како би неки простор постао онтички, потребно је да буде укључен у колективне наративе о самоидентитету (Ejduš 2017, 28). Будући да се бавимо културним идентитетом простора који није званично дефинисан као балкански, већ је то учињено за потребе овог рада, јако је тешко пратити наративе о самоидентификацији. Уколико би довољан показатељ био популарност на друштвеним мрежама, која се преноси и у реални простор, онда се може рећи да је тај услов испуњен. У супротном, закључује се да проучавани профили за сада представљају средину за онтичко упросторавање балканског идентитета, али не и за потпуно конституисање онтичког простора у виртуелном свету. Разлог за овакав закључак је и тај што немају сви људи приступ интернету, а чак и они који имају, можда не поседују профиле на Тиктоку и Инстаграму или се нису сусрели са проучаваним профилима. Такође, постављеној тези се може приговорити и из угла популарности, зато што је број пратилаца који се узима као довољан за титулу мега инфлуенсера (милион

пратилаца) тек нешто више од шестине становништва Републике Србије, а Балкан смо дефинисали као знатно шири простор.

Посматрано у целини, анализа показује да се виртуелно онтичко упросторавање балканског идентитета не одвија кроз један изолован механизам, већ кроз њихово међудејство. Профили на друштвеним мрежама функционишу као динамички медијатори у којима се идентитет истовремено пројектује, интернализује и, у одређеним сегментима, оспорава. Управо та процесуалност омогућава да се балкански идентитет у виртуелном простору не само репродукује, већ и континуирано реконструише и прилагођава различитим публикама и контекстима.

ЗАКЉУЧАК

Овај рад имао је за циљ да понуди теоријски и емпиријски оквир за разумевање начина на који се балкански идентитет артикулише и одржава у виртуелном простору. За почетак, значајно је узимање виртуелног простора и видео садржаја на друштвеним мрежама као аналитички релевантних у односу на реалне. Разлог за то је што у материјалној стварности не можемо јасно идентификовати простор који се везује за балкански идентитет *per se*.

Полазећи од увида теорије онтолошке сигурности и концепта онтичких простора, рад је направио корак даље, указујући да се у савременим условима дигиталне комуникације процеси везивања идентитета за „простор” не морају нужно одвијати у материјалном окружењу, већ и у виртуелним просторима. Теоријски допринос рада огледа се у одређењу онтичког упросторавања, где се профили (и садржаји) на друштвеним мрежама не тумаче као онтички простори сами по себи, већ као средина и контекст у ком се идентитетски наративи пројектују, интернализују и, у одређеним случајевима, оспоравају. На тај начин, концепт онтичког упросторавања проширен је на домен виртуелног, чиме се отвара могућност његове примене у анализи савремених облика комуникације и културне продукције.

Емпиријска анализа три одабрана профила показала је да се балкански идентитет у дигиталном простору артикулише кроз различите стратегије самопредстављања, које укључују употребу хумора, стереотипа и језичких образаца. У том процесу

уочено је деловање сва три механизма онтичког упросторавања – пројекције, интројекције и абјекције – што указује на динамичну и контингентну природу идентитетских наратива. Посебно је значајно да се ови процеси одвијају у интеракцији са публиком, чије реакције доприносе њиховој стабилизацији, али и оспоравању. У том контексту, балкански идентитет престаје да буде објекат спољне перцепције и постаје процес самопотврђивања унутар нових, виртуелних простора.

На крају, рад указује да се балкански идентитет у виртуелном простору не само рефлектује, већ и активно обликује, чиме се потврђује да дигитални актери и садржаји имају значајну улогу у процесима онтичког упросторавања. У будућим радовима било би вредно испитати да ли се остварени помаци у сајбер простору преливају на стварне друштвене односе. Наиме, виртуелна персона се може разликовати од реалне персоне, зато што сајбер простор пружа могућност људима да буду слободнији него што иначе јесу. Самим тим, иако на друштвеним мрежама постоје коментари подршке, лајкови и велики утицај, не мора значити да ће тако бити и у стварности или да ће утицати на друштвене односе у значајној мери.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Andersen, Jack. 2022. "Archiving, ordering, and searching: search engines, algorithms, databases, and deep mediatization." *Media, Culture & Society*: 1–16.
- Anderson, Benedict. [1983] 1991. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. New York, London: Verso.
- Areni, Charles. 2019. "Ontological security as an unconscious motive of social media users." *Journal of Marketing Management* 35 (1): 75–96. doi: 10.1080/0267257X.2019.1580306
- Bakić-Hayden, Milica. 1995. "Nesting orientalisms: The case of former Yugoslavia." *Slavic review* 54 (4): 917–931.
- Bakić-Hayden, Milica. 2006. *Varijacije na temu 'Balkan.'* Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju, I.P. „Filip Višnjić."
- Balkandad. n.d. *TikTok profile*. Last Accessed on October 21, 2025. <https://www.tiktok.com/@balkandad>

- Barth, Fredrik. 1969. *Ethnic groups and boundaries: The social organization of culture difference*. Boston: Little, Brown and Company.
- Berchtold, Andre, Christina Akre, Yara Barrense-Dias, Gre'goire Zimmermann, and Joan-Carles Suri's [Berchtold *et al.*]. 2018. "Daily internet time: towards an evidence-based recommendation?" *The European Journal of Public Health* 28 (4): 647–651.
- Bhabha, Homi K. [1994] 2012. *The location of culture*. London: Routledge.
- Blic. 2023. „Amerikanac dao otkaz, prodao kuću i seli se na Balkan: Prvo došao u Srbiju.” 25.06.2023. Poslednji pristup 23. oktobar 2025. <https://www.blic.rs/slobodno-vreme/amerikanac-dao-otkaz-prodao-kucu-i-seli-se-na-balkan/7p745es>
- Bursać, Dejan. 2015. „Da li se neutralnost kosi sa članstvom u Evropskoj uniji.” *Politika nacionalne bezbednosti* 6 (1): 139–152.
- Butler, Judith. [1990] 2002. *Gender trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York, London: Routledge.
- B92.net. 2025. „Poznati tiktoker pratio Orlove: Doneo im sreću VIDEO.” 29.08.2025. Poslednji pristup 01.04.2026. <https://www.b92.net/zivot/aktuelno/159271/balkan-dad-uzivo-bodrio-orlove/vest>
- Castells, Manuel. [1997] 2011. *The power of identity*. Oxford: Wiley-Blackwell, John Wiley & Sons.
- Cooley, Charles H. 1902. *Human Nature and Social Order*. New York: Charles Scribner's Sons.
- Davie, Grace. 1990. "Believing without belonging: is this the future of religion in Britain?" *Social compass* 37 (4): 455–469.
- Dorić, Marija. 2024. „Balkan (i Zapadni Balkan) kao negativni politički pojmovi.” *Nacionalni interes* 47 (1): 73–90. doi: 10.5937/nint47-49319
- Đukanović, Dragan. 2020. *Balkan na posthladnoratovskom raskršću (1989–2020)*. Beograd: Službeni glasnik.
- Ejdus, Filip. 2017. "“Not a heap stones”: material environments and ontological security in international relations.” *Cambridge Review of International Affairs* 30 (1): 23–43.
- Ejdus, Filip. 2020. "Abjection, materiality and ontological security: A study of the unfinished Church of Christ the Saviour in Pristina.” *Cooperation and Conflict* 56 (3): 264–285.
- Erikson, Erik H. [1968] 1994. *Identity: Youth and Crisis*. New York, London: W.W. Norton & Company.

- Fleming, Kathryn E. 2001. „Orientalizam, Balkan i balkanska istoriografija.” *Filozofija i društvo* 18: 11–32.
- Gaya, Anelise Reise, Rodolfo Brum, Keith Brites, Adroaldo Gaya, Letícia de Borba Schneiders, Miguel Angelo Duarte Junior, and José Francisco López-Gil [Gaya *et al.*]. 2023. “Electronic device and social network use and sleep outcomes among adolescents: the EHDLA study.” *BMC Public Health* 23 (1): 919.
- Getokrusevac. n.d. *Instagram profile*. Last Accessed on October 21, 2025. <https://www.instagram.com/getokrusevac>
- Goffman, Erving. 1959. *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York: Bantam Doubleday Dell Publishing Group.
- Hall, Stuart. [1994] 2015. “Cultural Identity and Diaspora.” In *Colonial discourse and post-colonial theory*, eds. Patrick Williams and Laura Chrisman, 392–403. London: Routledge.
- Hawley, Michelle, and Kaya Ismail. 2024. “Types of Social Media Influencers: Mega, Macro, Micro and Nano.” *CMSWIRE*. 03.10.2024. Last Accessed on October 23, 2025. https://www.cmswire.com/digital-marketing/social-media-influencers-mega-macro-micro-or-nano/?utm_source
- Kurir Web. 2026. „OVO JE MILOŠ, NAŠA INTERNET SENZACIJA U AUSTRALIJI! On je Balkandad i prati ga 4 miliona ljudi! Uživo uvijao sarme na njihovoj TV, a sa njim i voditeljka! VIDEO.” 19.03.2026. Poslednji pristup 01.04.2026. <https://www.kurir.rs/vesti/drustvo/9943692/ko-je-srbin-milos-nedeljkov-balkan-dad-kog-prati-4-miliona-ljudi>
- Kisić-Merino, Pasko. 2025. “LiebesraumSocial media as a space for the ontological (in)securitisation of the far-right.” *Journal of Digital Social Research* 7 (3): 67–89.
- Laing, Ronald David. 1960. *The Divided Self: An Existential Study in Sanity and Madness*. London: Penguin Books.
- Lowndes, Vivien, David Marsh, and Gerry Stoker. 2018. “Introduction.” In *Theory and Methods in Political Science*, eds. Vivien Lowndes, David Marsh and Gerry Stoker, 1–17. London: Palgrave Macmillan.
- Lyman, Peter, and Brewster Kahle. 1998. “Archiving digital cultural artifacts.” *D-lib Magazine* 4 (7).
- Mihić, Vladimir. 2009. „Da li smo i mi Evropljani? Povezanost i korelati evropskog i nacionalnog identiteta.” *Psihologija* 42 (2): 203–220.

- Mitzen, Jennifer. 2006. "Ontological security in world politics: State identity and the security dilemma." *European journal of international relations* 12 (3): 341–370.
- Omerović, Selma. 2021. „Virtuelni (online) identiteti i motivi mladih za korišćenje društvenih mreža.” Magistarski rad. Univerzitet u Sarajevu: Fakultet političkih nauka.
- Parsons, Craig. 2018. "Constructivism and Interpretive Theory." In *Theory and Methods in Political Science*, eds. Vivien Lowndes, David Marsh and Gerry Stoker, 75–92. London: Palgrave Macmillan.
- Peeva, Adela. 2003. *Whose Is This Song?* Documentary film. Bulgaria: Adela Media Film Production.
- Rečević, Tijana. 2015. „Uticaj hrvatskog ulaska u NATO i Evropsku uniju na bezbednost Balkana.” *Politika nacionalne bezbednosti* 6 (1): 119–138.
- Reid, Justus. n.d. *TikTok profile*. Last Accessed on October 21, 2025. https://www.tiktok.com/@justus_reid
- Ruano-Borbalan, Žan-Klod. 2009. „Igradnja identiteta.” U *Identitet (i): pojedinac grupa, društvo*, prir. Katrin Halpren i Žan-Klod Ruano-Borbalan, 5–16. Beograd: CLIO.
- Rumelili, Bahar. 2014. *Conflict resolution and ontological security: peace anxieties*. London: Routledge.
- Said, Edvard. 2008. *Orijentalizam*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Schatzki, Theodore R. 1991. "Spatial ontology and explanation." *Annals of the Association of American Geographers* 81 (4): 650–670.
- Skågeby, Jörgen. 2015. "Interpreting online discussions: Connecting artifacts and experiences in user studies." *Interpreting* 20 (1): 115–129.
- Smit, Entoni. 1998. *Nacionalni identitet*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Smith, Anthony D. 1992. "National identity and the idea of European unity." *International affairs* 68 (1): 55–76.
- Stanković, Đurica, i Milica Topalović. 2023. „Značaj kulture pamćenja za izgradnju kolektivnog identiteta i ontološke bezbednosti.” *Politička misao* 60 (3): 123–145.
- Stanojčić, Nemanja. 2024. „Đoković našao novog trenera: isplivao snimak, "Balkanski ćale" ga sprema za kraj sezone!” *Mondo*. 19.09.2024. Poslednji pristup 01.04.2026. <https://mondo.rs/Sport/Tenis/a1978398/balkandad-trenira-novaka-djokovica.html>

- Stojadinović, Miša, i Dejana Vukčević. 2011. „Problem očuvanja identiteta na Balkanu.” *Nacionalni interes* 10 (1): 87–100.
- Surlić, Stefan, Andrijana Lazarević, i Ljiljana Kolarski. 2022. „Integracija vs Suverenizacija. „Otvoreni Balkan” u okvirima statusnih i identitetskih sporova.” *Srpska politička misao* 77 (3): 57–78.
- Tajfel, Henri, and Joh Turner. 2004. “The social identity theory of intergroup behavior.” In *Political psychology: Key Readings*, eds. John T. Jost and Jim Sidanius, 276–293. New York: Psychology Press.
- Todorova, Marija. 2006. *Imaginarni Balkan*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Turkle, Sherry. [1997] 2011a. *Life on the Screen: Identity in the Age of the Internet*. New York: Simon and Schuster.
- Turkle, Sherry. 2011b. *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other*. New York: Basic Books.
- UNICEF. n.d. „Internet and Digital Technology Use among Children and Youth in Serbia: Overview of EU Kids Online Survey Results.” Last Accessed on October 15, 2025. <https://www.unicef.org/serbia/en/internet-and-digital-technology-use-among-children-and-youth-serbia>
- Wartofsky, Marx W. 1979. *Models: Representation and the scientific understanding*. Dordrecht, Boston, London: D. Reidel Publishing Company.
- 150 minuta. 2023. „Kako Balkanci slave novogodišnje i božićne praznike?” YouTube. 29.12.2023. Last Accessed on October 21, 2025. https://www.youtube.com/watch?v=v_N1wcyYuKg

*Ivana Vlašković***Institute for Political Studies, Belgrade*

ONTIC SPACING OF BALKAN IDENTITY IN VIRTUAL SPACE**

Resume

The research examines the ontic spacing of Balkan identity in the virtual sphere by analysing the digital domain, specifically selected social media profiles and their content. The main research question is: can virtual spaces, when treated analytically alongside physical ones, participate in the constitution of ontic spaces that articulate and stabilise identity patterns? The central hypothesis is that certain online profiles and forms of symbolic representation not only reflect existing cultural characteristics but also contribute to their further transmission and shaping; therefore, they can serve as an environment for the ontic spacing of Balkan identity. The research context is grounded in contemporary trends on social media, which are increasingly entering the field of political science and becoming an important resource for understanding collective identities. The paper analyses specific examples, such as the profiles *Balkan Dad* and *Justus Reid*, which predominantly produce content in English, as well as *Kruševac Geto*, whose content is more locally oriented but resonates with a significant audience. Through humour, stereotypes, language, and local cultural patterns, these profiles articulate a recognisable Balkan code and achieve broad social visibility. The conclusion is that the analysed profiles do not constitute ontic spaces in themselves; rather, given their popularity, they function as virtual spaces within which the ontic spacing of Balkan identity unfolds. In this way, such content transcends the realm of entertainment and becomes

* Email address: ivana.vlaskovic@ips.ac.rs; ORCID: 0009-0006-0778-7653.

** This manuscript was presented at the conference “Perspectives of Political Science in Contemporary Society IV,” held on 4–5 December 2025 and organized by the Institute of Political Studies, Belgrade.

a relevant indicator of the Balkans' cultural and identity positioning in the digital environment.

Keywords: ontic spacing, ontic spaces, identity, Balkans, social media, virtual spaces.